

Warszawa, dnia 8.06.2012 r.

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI**

DPrC-4190-4/12 /70

POLSKA KONFEDERACJA PRACODAWCÓW PRYWATNYCH LEWIATAN
20.06.2012
WPLYNEŁO
L.dz. ... WP/1848

J. U. Ugoła
ds. p. J. Sajnowicz

Według rozdzielnika

W załączeniu przesyłam projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, z uprzejmą prośbą o zgłoszenie ewentualnych uwag w terminie do dnia 10 lipca 2012 r. oraz o ich przesłanie również pocztą elektroniczną na adres: Marcin.Uliazs@ms.gov.pl

Przedmiotowy projekt założeń w części został opracowany na podstawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, który był już poddany konsultacjom społecznym w 2011 r. przy piśmie nr DSP-II-5000-110/10.

Wymóg uprzedniego opracowania i uzgodnienia projektu założeń projektu ustawy wynika z ostatnich zmian Regulaminu pracy Rządu oraz Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów.

Brak uwag w określonym terminie pozwolę sobie uznać za akceptację projektu.

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Grzegorz Wałęjko
PODSEKRETARZ STANU

Otrzymują:

1. Naczelna Rada Adwokacka,
2. Krajowa Rada Radców Prawnych,

3. Krajowa Rada Notarialna,
4. Krajowa Rada Rzeczników Patentowych,
5. Krajowa Rada Komornicza,
6. Związek Banków Polskich,
7. Polskie Towarzystwo Informatyczne,
8. Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”,
9. Stowarzyszenie Sędziów „Themis”,
10. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Sędziów,
11. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych,
12. Helsińska Fundacja Praw Człowieka,
13. Polska Konferencja Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”,
14. Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych,
15. Business Centre Club,
16. Krajowa Izba Gospodarcza.

**Projekt założeń projektu ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz
niektórych innych ustaw**

Cel projektowanej ustawy

Celem projektowanej ustawy jest zliberalizowanie przepisów o formie czynności prawnych, wprowadzenie materialnoprawnej definicji dokumentu i w konsekwencji nowe ujęcie dokumentu w procesie cywilnym. Przewiduje się również dalszą informatyzację postępowania cywilnego. Projekt ustawy obejmie też zmiany w przepisach normujących postępowanie rozpoznawcze, klauzulowe oraz egzekucyjne. Projektowane regulacje służą przyspieszeniu postępowań sądowych poprzez ograniczenie kognicji sądów, rozszerzenie kompetencji referendarzy sądowych i komorników sądowych, uproszczenie niektórych czynności procesowych, zmodyfikowanie rozwiązań wykorzystywanych przez uczestników postępowania w celu jego przedłużania. Celem projektowanych rozwiązań jest również zwiększenie efektywności postępowania egzekucyjnego. Proponowane regulacje umożliwią stronom przebywającym w państwach członkowskich Unii Europejskiej korzystanie z instytucji doręczeń w postępowaniu cywilnym na takich zasadach, jakie obowiązują w odniesieniu do stron przebywających w kraju. Projektowana ustawa realizuje również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2010 r. (sygn. akt P 28/08), w którym zakwestionowano regulację dotyczącą sposobu nadawania klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym pochodzącym od sądu ze względu na jej umiejscowienie w rozporządzeniu, a nie w ustawie. Ponadto, wskutek zmiany art. 358 k.c. dokonanej ustawą z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Prawo dewizowe (Dz. U. Nr 228, poz. 1506) pojawiła się potrzeba dokonania modyfikacji przepisów k.p.c. dotyczących egzekucji świadczeń pieniężnych wyrażonych w walutach obcych.

Zakres projektowanej ustawy

I. Dokument i forma dokumentowa

1. Pojęcie dokumentu

W przepisach prawa cywilnego wyraz „dokument” jest używany dla określenia różnorodnych postaci dokumentów, wyróżnianych zarówno z punktu widzenia kryterium rodzajowego, jak i z punktu widzenia realizowanych funkcji. Tę niejednorodność dodatkowo potęguje fakt, że ustawodawca na równi z pojęciem dokumentu używa wielokrotnie takich wyrażań, jak np. „pismo”, „pisemna forma czynności prawnej”, „pokwitowanie”, „akt notarialny”. Wprowadzenie do ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm. – dalej k.c.) definicji dokumentu w celu określenia znaczenia jednego z podstawowych terminów prawa cywilnego spełni rolę porządkującą. Jednocześnie oderwie to pojęcie od jego tradycyjnego rozumienia, jako informacji utrwalonej wyłącznie w postaci pisma, dając w ten sposób wyraz szerokiemu ujęciu dokumentu.

Definicja dokumentu zostanie sformułowana przy zastosowaniu kryterium mieszanego, czyli przedmiotowo – funkcjonalnego.

Przede wszystkim nawiąże ona do ujęcia dokumentu jako przekazu woli ludzkiej (informacja możliwa do odtworzenia). Konstytytywną cechą dokumentu jest bowiem jego intelektualna zawartość, czyli informacja – treść obejmująca różnego rodzaju oświadczenia, w tym oświadczenia woli. Treść ta musi zostać utrwalona w sposób umożliwiający jej odtworzenie. Podpis nie będzie koniecznym elementem dokumentu.

Definicja powinna być technologicznie neutralna. Treść dokumentu może zostać zatem dowolnie ujawniona (znaki graficzne, dźwięk, obraz), a także utrwalona na dowolnym nośniku (np. na papierze lub elektronicznym nośniku informacji) i przy pomocy dowolnych środków (pióro, komputer, telefon komórkowy). Granicę tej neutralności wyznacza jednak realizowana przez dokument funkcja dowodowa, która wymaga, aby sposób utrwalenia informacji umożliwiał jej zachowanie i odtworzenie.

Odtworzenie informacji jest możliwe wówczas, gdy zostanie ona odpowiednio zapisana na nośniku. Oba elementy łącznie, tj. informacja możliwa do odtworzenia oraz nośnik stanowią dokument. Definicja nie przesądzi o rodzaju nośnika, uwzględniając nowoczesne techniki zapisu. Sens tej regulacji polega na ustaleniu konstytutywnych cech, jakimi powinien odznaczać się każdy dokument. Nie ulega natomiast wątpliwości, że w pewnych sytuacjach, z uwagi na określony kontekst prawny, sporządzenie dokumentu może wymagać zachowania określonej postaci (np. w razie sporządzenia oświadczenia woli w formie pisemnej, dokument będzie musiał przybrać postać pisma, na którym można będzie umieścić własnoręczny podpis osoby dokonującej czynności prawnej).

2. Forma dokumentowa

Proponuje się wprowadzenie formy dokumentowej, jako nowego typu formy szczególnej. Jej podstawową cechą ma być niższy stopień sformalizowania niż w przypadku formy pisemnej, co będzie się przejawiać w braku konieczności złożenia własnoręcznego podpisu.

Projektowana zmiana stworzy prawne ramy funkcjonowania formy, która obecnie jest już powszechnie stosowana w obrocie (np. poczta elektroniczna, SMS), a z uwagi na coraz bardziej dynamiczny rozwój nowych technologii, stale zyskuje na znaczeniu. Forma dokumentowa, z uwagi na łatwość jej zachowania, ma przyczynić się do usprawnienia dokonywania czynności prawnych, przy jednoczesnym zachowaniu funkcji dowodowej stosownie do przepisów k.p.c. o mocy dowodowej dokumentów.

Zakłada się możliwość zastrzegania formy dokumentowej zarówno jako formy ustawowej, jak i umownej. Początkowo forma dokumentowa może posiadać większe zastosowanie jako forma umowna. Ponieważ jednak nie ma powodów, dla których forma ta nie mogłaby być zastrzegana w ustawie, nie można wykluczyć, że z czasem rozszerzy się jej zakres jako formy ustawowej.

Pierwowzorem uregulowania formy dokumentowej jest znana w prawie niemieckim forma tekstowa, która jest zastrzeżona w przypadku, gdy nie ma potrzeby dokonania czynności w formie pisemnej lub elektronicznej, tj. opatrzenia dokumentu podpisem własnoręcznym lub kwalifikowanym popisem elektronicznym, a wystarczający jest „śląd pisemny”, pozwalający na określenie osoby składającej

oświadczenie woli np. e-mail, telefaks itp. Forma tekstowa jest formą pośrednią pomiędzy formą pisemną (elektroniczną) a ustną. Podobnie jak w prawie niemieckim, kwestię formy tekstowej reguluje konwencja UNCITRAL o posługiwaniu się środkami komunikacji elektronicznej w umowach międzynarodowych z 2005 r.

Zakłada się, że ujęcie formy dokumentowej w projekcie ustawy będzie szersze niż występowanie formy tekstowej w prawie niemieckim. Forma dokumentowa obejmie swoim zakresem przede wszystkim oświadczenia woli składane nie tylko w postaci tekstowej, ale również np. w postaci audialnej lub audiowizualnej.

3. Forma elektroniczna

Zakłada się wyodrębnienie *expressis verbis* formy elektronicznej na wzór ustawodawcy niemieckiego. Jednocześnie umieszczenie definicji formy elektronicznej w odrębnym przepisie jednoznacznie przesądzi o tym, że stanowi ona odrębny, choć równoważny w stosunku do formy pisemnej, typ formy szczególnej. Takie rozwiązanie pozwoli na rozstrzygnięcie prowadzonej od lat dyskusji w zakresie potrzeby wyróżnienia formy elektronicznej jako odrębnej formy czynności prawnej.

Przy definiowaniu formy elektronicznej należy uwzględnić postanowienia konwencji UNCITRAL z 2005 r. o posługiwaniu się środkami komunikacji elektronicznej w umowach międzynarodowych. Zgodnie z jej postanowieniami, jeżeli prawo zastrzega dla wiadomości lub umowy postać pisemną, bądź też określa skutki niezachowania tej postaci, wymóg ten jest spełniony przez elektroniczną wiadomość, jeżeli informacja w niej zawarta będzie dostępna, kiedykolwiek zajdzie taka potrzeba. Przesłanka ta jest spełniona także wtedy, gdy zapewniony jest dostęp on-line na odległość. Nie ma potrzeby wysyłania wiadomości drugiej stronie za pomocą poczty elektronicznej. Jest to szczególnie istotne przy zawieraniu umów za pomocą wiadomości elektronicznych umieszczonych na interaktywnej stronie internetowej czy w systemach zautomatyzowanych EDI. Konwencja nie przesądza o postaci wiadomości elektronicznej czy też umowy. W praktyce będzie to zapis danych elektronicznych; wizualizacja będzie natomiast dowolna: tekst słowny, plik multimedialny, dźwiękowy itp. Istotna jest treść i dostępność, a nie postać.

4. Liberalizacja formy w stosunku do osób niepełnosprawnych

Wyodrębnienie formy elektronicznej usunie spór wokół możliwości posłużenia się tą formą przez osoby mogące czytać, lecz nie mogące pisać. Interesom osób niepełnosprawnych będzie również służyło rozszerzenie zakresu zastosowania przepisu art. 79 k.c. także na osoby niemogące zarówno pisać, jak i czytać.

5. Regulacja znakowania czasem dokumentu elektronicznego

Znakowanie czasem przez kwalifikowany podmiot świadczący usługi certyfikacyjne jest odpowiednikiem dołączania do dokumentu urzędowego poświadczenia odbioru (daty wpływu dokumentu do urzędu). Zmiana tej daty jest niemożliwa lub łatwo zauważalna, co spełnia wymogi, jakie stawia się dacie pewnej z art. 81 § 2 k.c. i odpowiada współczesnym potrzebom nowoczesnego obrotu.

6. Odpowiednie stosowanie przepisów o formie oświadczeń woli do innych oświadczeń

Należy wyraźnie przesądzić o dopuszczalności odpowiedniego stosowania przepisów regulujących formę oświadczenia woli do innych oświadczeń, zwłaszcza do oświadczeń wiedzy lub uczuć, jeżeli przepisy szczególne wymagają przy ich wyrażeniu zachowania formy szczególnej.

7. Zliberalizowanie wymogu formy dla umowy pożyczki

Formę pisemną należy zastąpić wymogiem formy dokumentowej *ad probationem*, a ponadto ograniczyć obowiązek jej zachowania do sytuacji, gdy pożyczka przenosi tysiąc złotych.

8. Zmiany w prawie procesowym dotyczące dokumentu

W związku z definicją „dokumentu” projektowaną w przepisach k.c., należy wprowadzić w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm. – dalej „k.p.c.”) rozróżnienie na dokumenty tekstowe (sporządzone za pomocą znaków alfabetu i reguł językowych) oraz inne dokumenty. Do dokumentów tekstowych znajdą zastosowanie dotychczasowe, ale zmodyfikowane przepisy o dokumentach (art. 244 k.p.c. i nast.). Do pozostałych dokumentów będzie się odnosił art. 308 k.p.c.

Przepisy Oddziału 2. zatytułowanego „Dokumenty” będą regulowały prowadzenie dowodu z dokumentu sporządzonego w postaci tekstu. Na mocy art. 243¹ k.p.c. przepisy te znajdą zastosowanie do dokumentów tekstowych umożliwiających identyfikację ich wystawców. Tym samym zostaną uchylone wątpliwości odnoszące się do możliwości stosowania tych przepisów do dokumentów w postaci elektronicznej. Dotychczas nie istniała potrzeba wyodrębniania dokumentów tekstowych, gdyż poza nimi nie funkcjonowały inne. Pojawia się ona w związku z projektowaną szeroką definicją dokumentów w k.c. oraz regulacjami procesowymi dotyczącymi dokumentów w innej postaci niż tekst (protokół elektroniczny). Przepisy Oddziału 2 będą miały zastosowanie do wszelkich dokumentów zawierających tekst zarówno w postaci tradycyjnej (papierowej), jak i w postaci elektronicznej.

Przepisy k.p.c. rozróżniają dokumenty urzędowe i prywatne, w zależności od wystawcy dokumentu i jego formy. Konsekwencją powyższego podziału jest zróżnicowanie ich mocy dowodowej. Przepisy procesowe nie określają formy, jakiej mają odpowiadać dokumenty urzędowe, odsyłając w tym zakresie do przepisów szczególnych. Te ostatnie powinny umożliwiać tworzenie dokumentów w innej postaci niż tradycyjna (papierowa). Przykładem takiej szczególnej regulacji dopuszczającej wystawienie dokumentu urzędowego w postaci elektronicznej jest art. 107 k.p.a., dotyczący decyzji administracyjnej. Proponuje się zatem wprowadzenie przepisu wyraźnie sankcjonującego istnienie dokumentów urzędowych sporządzonych w postaci tradycyjnej (papierowej) lub elektronicznej.

Wprowadzenie w k.c. pojęcia dokumentu w szerokim ujęciu nie wyeliminuje jednak potrzeby dalszego obowiązywania przepisu art. 308 k.p.c. Aktualnie reguluje on sposób przeprowadzania dowodu z tzw. dokumentów *sensu largo*. Zalicza się do nich wszelkie rzeczy ruchome zawierające jakąś treść, a w szczególności plany, szkice, rysunki, fotografie, itp. Takie nośniki, po zmianach, będą stanowiły desygnat pojęcia dokumentu.

II. Informatyzacja procesu cywilnego

1. Rozszerzenie reguł dotyczących elektronicznego postępowania upominawczego

Proponuje się stworzenie w k.p.c. ogólnych ram prawnych dla wprowadzanych w przyszłości z informatyzowanych postępowań. Nastąpi to poprzez przeniesienie niektórych regulacji obowiązujących aktualnie w elektronicznym postępowaniu upominawczym do przepisów ogólnych o procesie. Z tego względu projektuje się zmiany w art. 68 k.p.c. i art. 89 k.p.c., polegające na uchyleniu obowiązku przedkładania dokumentów wykazujących umocowanie w postępowaniach wszczętych drogą elektroniczną. Zwolnienie to będzie dotyczyło przedstawicieli ustawowych, organów, osób wymienionych w art. 67 k.p.c. oraz pełnomocników procesowych.

Zakłada się również uregulowanie elektronicznej formy wyroku wydanego w postępowaniu wszczętym drogą elektroniczną. Będzie on utrwalany w systemie teleinformatycznym i opatrywany bezpiecznym podpisem elektronicznym w rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz. U. Nr 130, poz. 1450 z późn.zm.). Projektowana regulacja znajdzie odpowiednie zastosowanie do nakazów zapłaty (art. 353² k.p.c.) i postanowień (art. 361 k.p.c.) wydawanych w postępowaniach wszczętych drogą elektroniczną.

2. Wnoszenie pism procesowych drogą elektroniczną i doręczenia elektroniczne

Przewiduje się wprowadzenie elektronicznego trybu wnoszenia pism procesowych nie tylko w sprawach wszczętych drogą elektroniczną, ale również w tzw. tradycyjnych postępowaniach cywilnych.

Proponuje się nadanie uniwersalnego charakteru regułom obowiązującym aktualnie w elektronicznym postępowaniu upominawczym we wszystkich sprawach wszczętych drogą elektroniczną. W zakresie określonym przepisami szczególnymi, pisma procesowe będą mogły być wnoszone wyłącznie drogą elektroniczną. Ten obowiązek będzie spoczywał przede wszystkim na powodzie w elektronicznym postępowaniu upominawczym oraz na wierzycielu w postępowaniu w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Pisma procesowe wniesione z pominięciem tej drogi (np. pismo w postaci tradycyjnej) nie będą wywoływały skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma

do sądu. Wnoszący pismo będzie zawiadamiany o tym fakcie bez konieczności wydawania decyzji procesowej w postaci zarządzenia lub postanowienia.

Natomiast w pozostałych postępowaniach proponuje się, aby obowiązek wnoszenia pism wyłącznie drogą elektroniczną dotyczył radców i starszych radców Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, prokuratorów oraz rządowych i samorządowych organów administracji publicznej. Wnoszenie pism procesowych drogą elektroniczną przez inne podmioty uczestniczące w postępowaniach sądowych będzie zależne od ich decyzji.

Przepisy określą warunki formalne pism procesowych wnoszonych drogą elektroniczną. Pierwsze pismo procesowe będzie musiało zawierać dane pozwalające na identyfikację strony (w tym numer PESEL, KRS, NIP). Pismo będzie podpisywane tzw. zwykłym podpisem elektronicznym, ale w przypadku osób, które nie są obowiązane do posiadania numeru PESEL wymagany będzie podpis elektroniczny weryfikowany przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu. W postępowaniach wszczętych drogą elektroniczną pismo podlegające opłacie będzie wnoszone wraz z opłatą. Projektuje się również upoważnienie Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowych wymagań dotyczących trybu zakładania konta w systemie teleinformatycznym służącym do prowadzenia postępowania wszczynanego drogą elektroniczną oraz sposobu posługiwania się podpisem elektronicznym w tym postępowaniu, mając na względzie sprawność postępowania, dostępność drogi elektronicznej dla stron postępowania oraz ochronę praw stron postępowania, przy uwzględnieniu możliwości składania jednorazowo wielu pozwów.

W zakresie doręczeń również proponuje się rozszerzenie stosowania formy elektronicznej. Możliwość jej wykorzystania pojawi się nie tylko w sprawach wszczętych drogą elektroniczną. Przewiduje się bowiem wprowadzenie zasady, wedle której pełnomocnikom zawodowym (adwokatom, radcom prawnym, rzecznikom patentowym) oraz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, jak też prokuratorom i organom administracji publicznej (rządowej oraz samorządowej) wszystkie pisma będą doręczane wyłącznie drogą elektroniczną. Pozostali uczestnicy postępowania będą mogli korzystać z takich doręczeń, jeżeli wybiorą ten sposób odbioru pism. Wybór będzie dokonywany w tradycyjnym piśmie procesowym,

drogą elektroniczną lub ustnie na rozprawie. Oświadczenie o wyborze tego sposobu doręczeń strona będzie mogła odwołać.

Doręczenie elektroniczne nastąpi w chwili potwierdzenia odbioru (ściślej, w chwili „wejścia” na konto), a w razie braku tego potwierdzenia – z upływem czternastu dni od daty umieszczenia pisma w systemie teleinformatycznym. Jeżeli pełnomocnicy obu stron będą korzystali z elektronicznych doręczeń, to umieszczenie pisma procesowego w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe będzie równoznaczne z dopełnieniem obowiązku doręczenia odpisu pisma pełnomocnikowi strony przeciwnej, o którym mowa w art. 132 § 1 k.p.c. W pozostałych przypadkach pisma będą przesyłane do centrum dystrybucyjnego poczty. Sporządzane tam wydruki pism będą doręczane pozostałym stronom.

Projektuje się również uzupełnienie przepisu art. 129 k.p.c., poprzez dopuszczenie możliwości potwierdzenia za zgodność z oryginałem odpisu dokumentu (tradycyjnego) powstałego w wyniku przekonwertowania go do postaci elektronicznej oraz dokumentu w postaci elektronicznej. Wniesienie pisma procesowego drogą elektroniczną nie będzie wyłączało możliwości składania dowodów z dokumentów mających postać tradycyjną (tzw. papierową).

Przewiduje się upoważnienie Ministra Sprawiedliwości, aby w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określił w drodze rozporządzenia tryb i sposób dokonywania doręczeń elektronicznych, mając na względzie zapewnienie skuteczności doręczeń oraz ochronę praw osób, którym pisma są doręczane.

W odniesieniu do doręczeń tradycyjnych, zakłada się wykorzystanie systemu teleinformatycznego operatora pocztowego do przekazywania informacji o doręczeniu pism sądowych przez operatora pocztowego. Dane zamieszczone w tym systemie lub wydruk z tego systemu będą stanowiły potwierdzenie odbioru. Rozwiązanie to będzie stosowane alternatywnie w stosunku do tradycyjnej formy potwierdzenia odbioru.

Powyższe zmiany znacznie skrócą czas potrzebny do złożenia pisma procesowego do sądu oraz doręczenia pism adresatom. Skrócą się też okresy oczekiwania organów procesowych na informację o dacie i sposobie doręczenia pisma lub o ewentualnych przeszkodach uniemożliwiających dokonanie tej czynności. Wprowadzenie elektronicznego potwierdzenia odbioru ograniczy skalę problemów związanych z zaginięciem zwrotnych potwierdzeń odbioru (przesyłki te

aktualnie nie są rejestrowane). Zmiany te pozwolą również na ograniczenie wydatków związanych z przesyłaniem korespondencji.

3. Zmiany dotyczące wdrożenia protokołu elektronicznego

a) Udostępnianie zapisu obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia

Przepis art. 9 § 2 k.p.c. przewiduje, że strony i uczestnicy postępowania mają prawo do otrzymania z akt sprawy zapisu dźwięku z przebiegu posiedzenia jawnego, chyba że protokół został sporządzony wyłącznie pisemnie. Wynika stąd, że z zapisem obrazu i dźwięku strony i uczestnicy postępowania mogą zapoznać się jedynie w sądzie. Korzystanie z zapisu samego dźwięku (np. w celu sporządzenia pisma procesowego przez stronę) może być jednak bardzo czasochłonne i mało efektywne. Dotyczy to zwłaszcza takich zapisów, w których nie sporządzono wystarczającej liczby adnotacji. Problematiczne jest wówczas ustalenie osoby wypowiadającej określone słowa. Zakłada się zatem udostępnianie stronom i uczestnikom nie tylko zapisu dźwięku, ale również zapisu obrazu i dźwięku, o ile został on sporządzony.

Zasada ta będzie doznawała wyjątków uzasadnionych przede wszystkim potrzebą ochrony interesów stron i uczestników postępowania. Z reguły będzie o tym decydował przewodniczący, który w razie stwierdzenia potrzeby takiej ochrony będzie mógł zarządzić wydanie zapisu samego dźwięku. Natomiast zapis obrazu i dźwięku z posiedzenia odbytego przy drzwiach zamkniętych będzie udostępniany tylko wtedy, gdy strona przeciwna lub wszyscy uczestnicy postępowania wyrażą na to zgodę. W razie braku tej zgody, stronom i uczestnikom będzie udostępniany jedynie zapis dźwięku.

b) Protokół skrócony

Przepis art. 158 § 1 k.p.c. określa treść protokołu pisemnego sporządzanego wraz z zapisem elektronicznym (tzw. protokół skrócony). Z uwagi na problemy związane ze zmianą metodyki pracy sędziów w początkowym okresie funkcjonowania protokołu elektronicznego, zachodzi potrzeba rozszerzenia treści protokołu skróconego. Zakłada się możliwość wprowadzenia do tego protokołu takich elementów, które są zamieszczane w protokołach tradycyjnych. W protokole skróconym będą zatem ujawniane wnioski i twierdzenia stron, przy czym zamiast nich możliwe będzie powołanie się na pisma przygotowawcze. W protokole tym będą

mogły być zamieszczane także wyniki postępowania dowodowego oraz inne okoliczności istotne dla przebiegu posiedzenia.

c) Transkrypcja

Przewiduje się rezygnację z aktualnej regulacji zawartej w art. 158 § 4 k.p.c., według której o sporządzeniu transkrypcji decyduje prezes sądu. Nie jest on bowiem organem procesowym. Decyzję w tym przedmiocie powinien zatem podejmować przewodniczący. Chodzi przy tym – podobnie jak na gruncie innych przepisów k.p.c. dotyczących uprawnień przewodniczącego – zarówno o przewodniczącego wydziału, jak i przewodniczącego składu orzekającego.

d) Forma ugody sądowej

Proponuje się uzupełnienie przepisu art. 223 k.p.c., poprzez wprowadzenie regulacji pozwalającej na sporządzenie ugody sądowej w dokumencie stanowiącym załącznik do protokołu. Taka forma ugody będzie dopuszczalna wówczas, gdy przebieg posiedzenia, podczas którego zawarto ugody, jest utrwalany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk. Pod tekstem ugody winny znaleźć się podpisy stron, a niemożność jej podpisania sąd będzie stwierdzał w protokole.

e) Ustne uzasadnienie orzeczenia

Aktualnie uzasadnienie wyroku jest sporządzane w postaci pisemnej. Praktyka wskazuje, że pisemne uzasadnienia są obszerne, a w niektórych przypadkach ich rozmiar jest niewspółmierny do stopnia skomplikowania sprawy. Z tego względu, sporządzenie uzasadnienia wyroku stanowi zazwyczaj czynność bardzo czasochłonną. Przewiduje się zatem wprowadzenie możliwości sporządzenia ustnego uzasadnienia, co przyczyni się do przyspieszenia postępowania. Sporządzenie ustnego uzasadnienia nie będzie obligatoryjne i będzie dopuszczalne tylko wtedy, gdy przebieg posiedzenia był utrwalany za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk. Uzasadnienie musi jednak odpowiadać wymogom przewidzianym w art. 328 § 2 k.p.c. Ustne uzasadnienie będzie sporządzane bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku i nie będzie wymagało podpisania przez członków składu orzekającego. Stronie, która zażąda sporządzenia uzasadnienia, będzie doręczany odpis wyroku wraz z transkrypcją uzasadnienia. Identyczny sposób sporządzania uzasadnienia znajdzie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym.

Jednocześnie proponuje się zmianę art. 387 § 1 k.p.c. Aktualnie przepis ten statuuje jako zasadę sporządzanie z urzędu uzasadnienia wyroku wydanego przez sąd odwoławczy. W drodze wyjątku, jedynie wyrok oddalający apelację podlega uzasadnieniu na żądanie strony. Przewiduje się rozszerzenie zakresu tego wyjątku również na orzeczenie zmieniające zaskarżony wyrok. Będzie ono podlegało uzasadnieniu tylko na wniosek strony. Równocześnie należy doprecyzować treść art. 387 § 2 k.p.c., gdyż nie określa on terminu sporządzenia uzasadnienia wyroku na żądanie strony. Konieczne jest więc wprowadzenie regulacji przewidującej dwutygodniowy termin na sporządzenie uzasadnienia wyroku oddalającego apelację lub zmieniającego zaskarżony wyrok. Termin ten będzie rozpoczynał swój bieg z chwilą zgłoszenia stosownego żądania przez stronę.

W celu przyspieszenia postępowania apelacyjnego proponuje się również rozszerzenie zakresu stosowania tzw. uproszczonego uzasadnienia. Aktualnie takie rozwiązanie funkcjonuje jedynie w postępowaniu uproszczonym. Przepis art. 505¹³ § 2 k.p.c. przewiduje, że w przypadku, w którym sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie może być ograniczone do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisu prawa. Zakłada się, że regulacja ta zostanie przeniesiona do przepisów o postępowaniu apelacyjnym i przez to znajdzie zastosowanie nie tylko w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym.

4. Przeprowadzenie dowodu za pomocą urządzeń umożliwiających dokonanie czynności na odległość.

Zgodnie z przepisem art. 235 § 2 zd. 2 k.p.c., sąd przeprowadza dowód za pomocą urządzeń umożliwiających dokonanie czynności na odległość przy obecności sądu wezwanego lub referendarza sądowego w tym sądzie. Z uwagi na to, że obecność sędziego lub referendarza sądowego w sądzie wezwanym jest zbędna, proponuje się rezygnację z tego wymogu.

5. Zmiana przepisów o elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Analiza funkcjonowania elektronicznego postępowania upominawczego skłania do wprowadzenia nowych regulacji mających na celu stworzenie dalszych zachęt do

korzystania z tej drogi procedowania. Potrzeba zmian w elektronicznym postępowaniu upominawczym ogniskuje się wokół następujących kwestii:

- a) umożliwienie powodowi złożenia wniosku o umorzenie (zakończenie) postępowania w razie zaistnienia określonych zdarzeń procesowych,
- b) uzupełnianie opłaty od pozwu,
- c) sprecyzowanie zakresu, w jakim pozew i sprzeciw podlegają uzupełnieniu w razie przekazania sprawy do postępowania zwykłego.

Ad a. W wielu przypadkach elektroniczne postępowanie upominawcze jest dla powoda jedynym interesującym go sposobem dochodzenia roszczeń przed sądem. Procedowanie w ramach tzw. postępowania zwykłego lub innego postępowania odrębnego może być dla powoda ekonomicznie nieefektywne. W takiej sytuacji cofnąłby on pozew. Aby uprościć i przyspieszyć proces, należy wprowadzić możliwość złożenia wraz z pozwem wniosku o umorzenie postępowania w określonych sytuacjach, tj. w przypadkach przewidzianych w art. 505³³ § 1 i 505³⁴ § 1 k.p.c. Rozwiązanie to będzie wzorowane na instytucji istniejącej w europejskim postępowaniu nakazowym (postępowaniu w sprawie europejskiego nakazu zapłaty).

Ad b. Procedowanie w ramach elektronicznego postępowania upominawczego rodzi oszczędności w zakresie kosztów rozpoznawania spraw, a zwłaszcza kosztów doręczeń. Z tego względu powód uiszcza obniżoną opłatę od pozwu. Proponuje się również zwolnienie powoda z obowiązku uiszczenia opłaty uzupełniającej od pozwu w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu.

Ad c. Aktualne brzmienie przepisu art. 505³⁷ k.p.c. powoduje, że niektóre sądy, po przekazaniu im sprawy przez e-sąd, wzywają do usunięcia braków formalnych pozwu w takim zakresie, że wypacza to założenia konstrukcyjne elektronicznego postępowania upominawczego. Proponuje się zatem doprecyzowanie tego przepisu poprzez wskazanie katalogu braków formalnych podlegających uzupełnieniu na tym etapie postępowania oraz konsekwencji procesowych nieuzupełnienia braków sprzeciwu. Zarówno w przypadku pozwu, jak i sprzeciwu, uzupełnieniu będzie podlegał jedynie brak dokumentu wykazującego umocowanie zgodnie z art. 68 § 1 k.p.c. oraz brak pełnomocnictwa. Przewodniczący będzie wzywał do ich złożenia w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia wezwania. Niewykonanie tego

obowiązku przez powoda spowoduje umorzenie postępowania. W razie nieusunięcia braków sprzeciwu, sąd odrzuci sprzeciw.

III. Inne zmiany w postępowaniu rozpoznawczym

1. Wyłączenie sędziego

Zgodnie z przepisem art. 53 § 3 k.p.c., aż do rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenie sędziego może spełniać tylko czynności nie cierpiące zwłoki. W razie złożenia takiego wniosku niedopuszczalne jest podejmowanie przez sędziego innych czynności procesowych. W rezultacie, wniosek o wyłączenie sędziego jest wykorzystywany przez strony (głównie pozwanego) do przedłużania postępowania. Przestał on zatem pełnić przypisaną mu funkcję, a stał się instrumentem taktyki procesowej. Praktyka wskazuje, że uwzględniana jest stosunkowo niewielka liczba tych wniosków. Dlatego proponuje się wprowadzenie zasady, wedle której sędzia, którego dotyczy wniosek o wyłączenie, podejmuje dalsze czynności, za wyjątkiem wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Uwzględniając wniosek o wyłączenie sędziego, sąd będzie mógł znieść postępowanie w części obejmującej czynności dokonane po złożeniu tego wniosku, chyba że były to czynności nie cierpiące zwłoki.

2. Wskazanie adresu strony będącej osobą fizyczną w piśmie procesowym

Zgodnie z treścią art. 126 § 2 k.p.c., pierwsze pismo procesowe wnoszone w danej sprawie powinno zawierać oznaczenie miejsca zamieszkania stron, ich przedstawicieli ustawowych lub pełnomocników. Wykonanie obowiązku podania adresu zamieszkania w pierwszym piśmie procesowym ma na celu umożliwienie sądowi porozumiewania się ze stroną. Uzupełnieniem art. 126 § 2 k.p.c. jest art. 136 § 1 k.p.c. zobowiązujący strony do zawiadamiania sądu o każdej zmianie miejsca swojego zamieszkania (do chwili uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie). Pojęcie miejsca zamieszkania jest zdefiniowane w przepisie art. 25 k.c., który stanowi, że jest to miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Wskazanie miejscowości, w której strona ma miejsce zamieszkania lub siedzibę ma doniosłe znaczenie w postępowaniu cywilnym (np. dla określenia

właściwości miejscowej sądu), ale nie gwarantuje możliwości porozumiewania się ze stroną. Z tego względu proponuje się uzupełnienie powyższych przepisów, polegające na nałożeniu obowiązku oznaczenia adresów stron w pierwszym piśmie procesowym oraz zawiadamiania o każdej zmianie adresu w trakcie postępowania. Może to być adres zamieszkania lub siedziby, faktycznego pobytu, miejsca wykonywania pracy lub działalności gospodarczej. Propozycja ta uwzględnia regulację zawartą w art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 z późn. zm.) dotyczącą udostępniania informacji zawartych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Przepis ten wyłącza możliwość udostępniania informacji o miejscu zamieszkania przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną. W odniesieniu do pozwów (wniosków) kierowanych przeciwko funkcjonariuszom publicznym wystarczające będzie oznaczenie adresu ich pracodawcy. Dzięki temu zostanie wyeliminowane potencjalne niebezpieczeństwo związane z wykorzystaniem informacji o adresie miejsca ich zamieszkania (pobytu) dla celów pozaprosesowych.

3. Zawieszenie postępowania

Zakłada się uzupełnienie przepisu art. 174 § 1 k.p.c. poprzez wprowadzenie podstawy zawieszenia postępowania w razie przedstawienia przez sąd w tym postępowaniu pytania prawnego Trybunałowi Konstytucyjnemu albo Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Kwestia zawieszenia postępowania w razie przedstawienia pytania prawnego Trybunałowi Konstytucyjnemu jest aktualnie unormowana w § 106 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249 z późn. zm.). Usytuowanie tej regulacji w akcie wykonawczym rodzi jednak wątpliwości, gdyż problematyka ta wykracza poza zakres upoważnienia ustawowego, a przepisy dotyczące podstaw zawieszenia postępowania, jako wyjątki od konstytucyjnego prawa do rozpoznania sprawy bez zwłoki, należą do tzw. materii ustawowej.

Wzorem proponowanej regulacji byłby przepis art. 124 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270 z późn. zm.).

4. Omawianie możliwych podstaw prawnych żądania

W postępowaniu cywilnym obowiązuje zasada, że na stronie spoczywa ciężar sformułowania żądania i przytoczenia okoliczności faktycznych je uzasadniających. Ocena prawna zgłoszonego żądania należy zaś do sądu (*da mihi factum, dabo tibi ius*). Strona lub uczestnik mogą wprawdzie wskazać podstawę prawną swoich żądań, ale nie mają takiego obowiązku. Wchodząca w rachubę podstawa prawna ma jednak istotne znaczenie, gdyż w gruncie rzeczy to ona kształtuje zakres faktów i dowodów, jakie powinny być zgłoszone przez stronę lub uczestnika postępowania. W praktyce zdarza się, że o potrzebie przytoczenia i udowodnienia określonych faktów zaskoczona strona dowiaduje się dopiero z ustnych motywów niekorzystnego dla niej orzeczenia lub z jego uzasadnienia. Wtedy bowiem dochodzi do „ujawnienia” podstawy prawnej zastosowanej przez sąd. W celu wyeliminowania takich sytuacji, proponuje się wprowadzenie instytucji omawiania przez sąd ze stronami (uczestnikami postępowania) możliwych podstaw prawnych żądań stanowiących przedmiot postępowania. Jednocześnie zostanie wyłączona możliwość oparcia rozstrzygnięcia na takiej podstawie prawnej, która nie została omówiona. Omówienie możliwych podstaw prawnych rozstrzygnięcia będzie dokonywane na rozprawie i powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w protokole. Obowiązek ten znajdzie zastosowanie jedynie w odniesieniu do podstawy rozstrzygnięcia o żądaniach głównych i nie będzie rozciągał się na tzw. żądania uboczne (np. żądanie zasądzenia odsetek lub kosztów procesu).

5. Rezygnacja ze sprawozdania sędziego podczas rozprawy apelacyjnej

Zgodnie z art. 377 k.p.c., po wywołaniu sprawy rozprawa zaczyna się od sprawozdania sędziego, który zwięźle przedstawia stan sprawy ze szczególnym uwzględnieniem zarzutów i wniosków apelacyjnych. W praktyce, zwłaszcza w sprawach, w których występują skomplikowane zagadnienia faktyczne lub prawne, przewodniczący zarządza odbycie przez skład orzekający tzw. narady wstępnej. W takim przypadku stan faktyczny sprawy jest znany członkom składu orzekającego; oczywiście jest on znany uczestnikom postępowania. Z tego względu, w sprawach, w których odbyła się narada wstępna należy wprowadzić możliwość odstąpienia od obowiązku przedstawienia sprawozdania.

6. Ograniczenie kognicji sądów powszechnych w sprawach spadkowych

Przewiduje się powierzenie notariuszom czynności w sprawach spadkowych rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym (zarząd spadku nieobjętego, zabezpieczenie spadku i spis inwentarza, ogłoszenie testamentu, odmowa przyjęcia obowiązków wykonawcy testamentu oraz dział spadku). Notariusz będzie mógł dokonać czynności w tych sprawach tylko wówczas, gdy nie zachodzi spór pomiędzy uczestnikami. W razie stwierdzenia takiego sporu, notariusz odmówi dokonania czynności i przekaże sprawę właściwemu sądowi (zazwyczaj sądowi spadku).

7. Dopuszczalność wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym

Zakłada się wprowadzenie do przepisów o procesie regulacji pozwalającej na wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym. Wzorcem projektowanej regulacji będzie przepis art. 479¹⁷ k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 3 maja 2012 r.). Wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym będzie dopuszczalne wtedy, gdy pozwany uzna powództwo oraz gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna – mając na względzie całokształt zgłoszonych twierdzeń i dowodów - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. W takim przypadku postanowienia dowodowe będą również wydawane na posiedzeniu niejawnym. Jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złoży wniosek o przeprowadzenie rozprawy, to wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym będzie niedopuszczalne, chyba że pozwany uzna powództwo. Proponowana regulacja będzie wprawdzie stanowiła wyłom od zasady jawności i kontradiktoryjności procesu cywilnego, ale przyczyni się do usprawnienia postępowania w tych sprawach, w których sąd dojdzie do przekonania, że nie jest potrzebne przeprowadzenie rozprawy.

8. Odrzucenie sprzeciwu w europejskim postępowaniu nakazowym

Proponuje się uzupełnienie przepisów k.p.c. normujących europejskie postępowanie nakazowe, polegające na wprowadzeniu podstawy prawnej do odrzucenia sprzeciwu złożonego w tym postępowaniu. Europejskie postępowanie nakazowe zostało unormowane w przepisach Rozporządzenia nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającego

postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz. Urz. UE L 399 z 30.12.2006, s. 1). Wykonaniu prawa wspólnotowego służą przepisy art. art. 505¹⁵ - 505²⁰ k.p.c. Powyższe akty prawne nie określają jednak skutków wniesienia sprzeciwu po upływie terminu lub z innych przyczyn niedopuszczalnego albo którego braków pozwany nie usunął w terminie. Projektowany przepis, wzorowany na treści art. 504 § 1 k.p.c., będzie stanowił podstawę do odrzucenia sprzeciwu. Konieczne będzie także uzupełnienie przepisu art. 130¹ § 2 k.p.c. w taki sposób, aby obejmował on sprzeciw wniesiony w europejskim postępowaniu nakazowym.

9. Samodzielne utrwalanie przebiegu posiedzenia

Przepisy k.p.c. nie zawierają regulacji dotyczącej możliwości samodzielnego utrwalania przebiegu posiedzenia przez stronę. Konsekwencją tego jest zróżnicowana praktyka sądów w tym zakresie. Dlatego proponuje się wprowadzenie przepisu wzorowanego na treści art. 358 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.). Strona będzie mogła utrwalać przebieg posiedzenia za zgodą sądu. Sąd odmówi udzielenia tej zgody wtedy, gdy przeciwko utrwalaniu przebiegu posiedzenia przemawia względ na prawidłowość postępowania. Strona będzie mogła posługiwać się wyłącznie urządzeniem rejestrującym dźwięk, a samodzielna rejestracja obrazu będzie niedopuszczalna.

IV. Zmiany dotyczące postępowania klauzulowego

1. Zmiany w przepisach dotyczących nadawania klauzuli wykonalności tradycyjnym tytułom egzekucyjnym

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2010 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności § 182 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2007 r., Nr 38, poz. 249 z późn. zm.) w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2009 r. z art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, a przez to z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zakwestionowany przepis dopuszczał możliwość nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu i ugodzie sądowej bez wydawania oddzielnego postanowienia w tym przedmiocie,

chyba że klauzula miała być nadana na rzecz osoby lub przeciwko osobom, które nie były wymienione w tytule egzekucyjnym jako uprawnione lub zobowiązane albo tytuł egzekucyjny został wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Nadawanie klauzuli w postaci postanowienia wraz z uzasadnieniem powoduje dodatkowe obciążenie sądów i ma niekorzystny wpływ na szybkość i sprawność rozpoznawania wniosków o nadanie klauzuli wykonalności oraz pozostałych spraw sądowych. Nadanie tzw. deklaratywnej klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu nie jest czynnością tak doniosłą, aby wymagane było sporządzenie odrębnej sentencji postanowienia w tym przedmiocie. Uproszczona forma nadawania klauzuli wykonalności funkcjonowała od kilkudziesięciu lat i była powszechnie akceptowana. Zauważyć przy tym należy, że Trybunał Konstytucyjny zakwestionował cytowany wyżej przepis jedynie ze względu na umiejscowienie go w rozporządzeniu, a nie w ustawie. Tym samym nie podważył istoty samej regulacji.

Zakłada się również racjonalizację niektórych rozwiązań w postępowaniu klauzulowym. Należy wprowadzić zasadę, że orzeczenie o kosztach postępowania klauzulowego podlega wykonaniu bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności. Zwolnienie z obowiązku opatrzenia klauzulą wykonalności tytułu egzekucyjnego obowiązuje w odniesieniu do postanowień komornika o ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego i kosztów egzekucji.

Racjonalizacji postępowania klauzulowego będzie również służyła zmiana przepisu art. 794 zd. 1 k.p.c. Proponuje się bowiem uchylenie obowiązku przeprowadzenia rozprawy w sprawach o ponowne wydanie tytułu wykonawczego zamiast utraconego.

Należy również nadać rangę reguły ustawowej powszechnie stosowanej w praktyce zasadzie, że postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności sąd doręcza wyłącznie wierzycielowi. Doręczenie tego postanowienia dłużnikowi mogłoby umożliwić mu podjęcie działań zmierzających do usunięcia składników majątkowych w celu uniknięcia egzekucji. Dłużnik dowiadyuje się więc o nadaniu klauzuli wykonalności dopiero w wyniku doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji.

Proponuje się też odrębne uregulowanie zasad sporządzania uzasadnienia postanowienia o nadaniu tzw. uproszczonej klauzuli wykonalności. Uzasadnienie postanowienia będzie sporządzane na wniosek zgłoszony przez wierzyciela albo

dłużnika w terminie tygodniowym, liczonym odmiennie dla każdego z nich. W przypadku wierzyciela, termin ten będzie rozpoczynał bieg w dniu doręczenia mu tytułu wykonawczego. W odniesieniu do dłużnika, termin ten będzie biegł od chwili doręczenia mu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Proponowana regulacja będzie miała ogólne znaczenie, gdyż będzie dotyczyła sporządzania i doręczania uzasadnienia wszystkich postanowień o nadaniu klauzuli wykonalności. Ze względu na wprowadzenie odrębnego unormowania kwestii sporządzania uzasadnień postanowień o nadaniu klauzuli wykonalności, konieczne będzie również uzupełnienie dotychczasowej regulacji odnoszącej się do terminu wnoszenia zażalenia na te postanowienia.

2. Zmiany w zakresie elektronicznej klauzuli wykonalności.

Proponuje się nowelizację art. 783 k.p.c., polegającą na zmianie przepisu § 4, który dotyczy pozostawienia klauzuli wykonalności wyłącznie w systemie teleinformatycznym, jeżeli klauzula ta została nadana tytułowi egzekucyjnemu w postaci elektronicznej (orzeczeniom wydanym w elektronicznym postępowaniu upominawczym oraz bankowym tytułom egzekucyjnym). Reguła ta nie obejmie przypadków, o których mowa w art. 778¹, 787, 787¹, 788 oraz 789 k.p.c.

3. Nadawanie klauzuli wykonalności bankowym tytułom egzekucyjnym

Nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu będzie dokonywane drogą elektroniczną. W tym celu konieczna jest zmiana przepisów k.p.c. oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm. – dalej „ustawa – Prawo bankowe”). Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu będzie mógł być złożony wyłącznie drogą elektroniczną i będzie mógł dotyczyć tylko jednego bankowego tytułu egzekucyjnego. Czynności w sprawach o nadanie klauzuli wykonalności takim tytułom będą mogli wykonywać referendarze sądowi, dzięki czemu nastąpi odciążenie sędziów. Postanowienie w przedmiocie wniosku będzie miało postać elektroniczną.

Projektowane zmiany ustawy – Prawo bankowe zmierzają do unormowania elektronicznej postaci bankowego tytułu egzekucyjnego, jako dokumentu tworzonego wyłącznie w systemie teleinformatycznym i podpisanego przez osoby uprawnione

do działania w imieniu banku bezpiecznym podpisem elektronicznym, w rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym. Określona zostanie również treść bankowego tytułu egzekucyjnego. Przewiduje się także upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw instytucji finansowych oraz ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa, które określi strukturę i szczegółową treść bankowego tytułu egzekucyjnego.

Ponadto proponuje się uzupełnienie regulacji zawartej art. 97 ustawy – Prawo bankowe, przez dodanie przepisu stanowiącego, że oświadczenie o poddaniu się egzekucji składa się na formularzu w formie pisemnej lub w postaci elektronicznej. Uzupełnienia wymaga również delegacja ustawowa zawarta w przepisie art. 96 ust. 4 ustawy – Prawo bankowe. Minister Sprawiedliwości zostanie bowiem upoważniony do określenia w drodze rozporządzenia struktury i sposobu sporządzania elektronicznych odpisów dokumentów, które powinny zostać dołączone do wniosku.

W celu wdrożenia elektronicznego postępowania w sprawach o nadanie klauzuli wykonalności bankowym tytułom egzekucyjnym projektuje się zmianę art. 16 i 20 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych w celu stworzenia prawnych podstaw do przekazania jednemu lub kilku sądom rejonowym rozpoznawania spraw w tym postępowaniu oraz wydziałów odwoławczych rozpoznających zażalenia od orzeczeń tych sądów. Umożliwi to utworzenie, w zależności od potrzeb, jednego lub kilku wyspecjalizowanych sądów prowadzących elektroniczne postępowania o nadanie klauzuli wykonalności bankowym tytułom egzekucyjnym.

Wprowadzenie inicjowanego drogą elektroniczną postępowania w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu pozwoli osiągnąć następujące cele:

- przyspieszenie postępowania w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu i odciążenie sądów;
- wyeliminowanie problemów prawnych występujących w związku ze zróżnicowanym orzecznictwem sądów nadających klauzule wykonalności bankowym tytułom egzekucyjnym;
- rozszerzenie możliwości wszczynania postępowania egzekucyjnego drogą elektroniczną oraz posługiwania się elektronicznym tytułem wykonawczym;

- uproszczenie procedur wierzyciela związanych z wydawaniem i późniejszym korzystaniem z elektronicznego bankowego tytułu egzekucyjnego;
- ograniczenie kosztów postępowania dzięki dopuszczeniu dokumentów elektronicznych, zmniejszenie kosztów obsługi po stronie wierzycieli i sądu oraz ograniczenie kosztów późniejszej egzekucji.

Bankowe tytuły egzekucyjne wydane na podstawie dotychczasowych przepisów będą zaopatrywane w klauzule wykonalności na dotychczasowych zasadach. Ta reguła pozwoli wprowadzić nowy typ postępowania elektronicznego, nie tylko bez zbędnych problemów z konwersją dokumentów istniejących wyłącznie w postaci papierowej, ale rozwiąże też problemy prawne związane z odmiennymi warunkami wydawania bankowych tytułów egzekucyjnych, zawartymi w przepisach dotychczasowych.

V. Informatyzacja postępowania egzekucyjnego

1. Droga elektroniczna

Obecnie wierzyciel, który uzyskał tytuł wykonawczy w elektronicznym postępowaniu upominawczym może złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji drogą elektroniczną. Proponuje się rozszerzenie możliwości korzystania z drogi elektronicznej również w odniesieniu do innych pism (wniosków i oświadczeń) składanych w postępowaniu egzekucyjnym. Wnioski i oświadczenia w przypadkach określonych w przepisach szczególnych będą składane wyłącznie drogą elektroniczną. Proponuje się również przyznanie kompetencji Ministrowi Sprawiedliwości, aby w drodze rozporządzenia określił sposób sporządzania zawiadomień i wyjaśnień w postaci elektronicznej, warunki organizacyjno-techniczne posługiwania się dokumentami w postaci elektronicznej przesyłanymi przez komornika sądowego wierzycielowi oraz warunki udokumentowania zawiadomień i wyjaśnień w postaci elektronicznej w aktach egzekucyjnych, przy uwzględnieniu bezpieczeństwa posługiwania się dokumentami w postaci elektronicznej, dostępności akt egzekucyjnych dla stron postępowania egzekucyjnego i potrzeby przyspieszenia postępowania egzekucyjnego.

2. Elektroniczna licytacja ruchomości

Projektowane przepisy mają na celu aktywizowanie sprzedaży ruchomości, jako jednego z typowych sposobów zbycia zajętych rzeczy w postępowaniu egzekucyjnym, przy zachowaniu gwarancji procesowych. Konieczne jest zatem wprowadzenie do przepisów o egzekucji z ruchomości odrębnego rozdziału zawierającego regulacje dotyczące sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej. Ta forma sprzedaży będzie dokonywana na wniosek wierzyciela, zgłoszony przed wyznaczeniem terminu licytacji lub wraz z wnioskiem o wyznaczenie terminu drugiej licytacji. Będzie ona dopuszczalna tylko wtedy, gdy zajęte ruchomości zostaną oddane pod dozór osobie trzeciej (innej niż dłużnik). Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej będzie dokonywana za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego takie licytacje. W systemie tym będą też zamieszczane obwieszczenia o licytacji, a dostęp do niego będzie zapewniony w każdym sądzie rejonowym. Rękojmia będzie składana za pośrednictwem tego systemu albo bezpośrednio komornikowi. Komornik udzieli przybicia osobie, która zaofiaruje najwyższą cenę w chwili zakończenia licytacji. Przybicie będzie dokonywane w postaci elektronicznej. Zawiadomienie o przybicciu oraz zrzeczenie się nabycia ruchomości również będą przesyłane drogą elektroniczną. Nabywca, na rzecz którego zostanie udzielone przybicie, będzie zobligowany uiścić cenę nabycia do godziny dwunastej dnia następnego. Natomiast w razie nieuiszczenia tej ceny, komornik udzieli przybicia kolejnemu licytantowi oferującemu najwyższą cenę. System teleinformatyczny obsługujący licytacje elektroniczne będzie wykorzystywany również do nielicytacyjnych form sprzedaży (art. 864 § 1, 864¹, 865 § 1, 866¹ i 866² k.p.c.).

3. Elektroniczne zajęcie rachunku bankowego

Koncepcja elektronicznego zajęcia stanowi realizację postulatów komorników sądowych i banków w zakresie usprawnienia i przyspieszenia wymiany informacji związanych z wykonywaniem zajęć wierzytelności z rachunku bankowego. Wykorzystanie systemu teleinformatycznego umożliwi tanią i szybką realizację zajęć wierzytelności z rachunków bankowych. Zakłada się zatem, że zawiadomienia komornika sądowego (właściwe dla zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego) oraz oświadczenia trzeciodłużnika (banku) w trakcie realizacji tego zajęcia będą składane w postaci elektronicznej. W związku z faktem, że system teleinformatyczny realizujący doręczenia elektroniczne pomiędzy komornikiem sądowym

a trzeciodłużnikiem będzie finansowany z opłat podmiotów, które go użytkują, konieczne jest stworzenie czytelnych zasad finansowania tego systemu i zasad rozliczania kosztów poniesionych przez komornika sądowego w toku realizacji zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego. Dlatego w art. 39 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2011r. Nr 231, poz. 1376) należy wyraźnie wskazać, że koszty dostępu do systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcia wierzytelności z rachunków bankowych stanowią wydatki w toku postępowania egzekucyjnego.

W przepisach ustawy – Prawo bankowe zostaną wprowadzone regulacje nakładające na banki obowiązek utworzenia i prowadzenia systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego. W zakresie tego zajęcia banki oraz przedstawicielstwa banków zagranicznych będą zobligowane do posługiwania się wyłącznie tym systemem. Minister Sprawiedliwości zostanie zaś upoważniony do wydania rozporządzenia, w którym określi szczegółowe wymagania dotyczące trybu identyfikacji banku w systemie teleinformatycznym, sposób posługiwania się podpisem elektronicznym dla potrzeb autoryzacji treści przesyłanych w tym systemie oraz szczegółowy tryb doręczania korespondencji za jego pośrednictwem, mając na względzie sprawność zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego, procedury prowadzenia działalności bankowej oraz jednoznaczność i czytelność dokumentowania tych czynności.

VI. Pozostałe zmiany w postępowaniu egzekucyjnym

1. Rozszerzenie kompetencji referendarzy sądowych

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381) powierza referendarzom sądowym rozpoznawanie spraw w przedmiocie zbiegu egzekucji oraz spraw o wyjawienie majątku za wyjątkiem stosowania środków przymusu. Z uwagi na to, że czynności podejmowane w postępowaniu egzekucyjnym zazwyczaj nie należą do wymiaru sprawiedliwości, brak jest przeszkód do dalszego rozszerzenia kompetencji referendarzy sądowych. Proponuje się więc uzupełnienie art. 759 k.p.c., poprzez dodanie ogólnego przepisu upoważniającego referendarzy sądowych do dokonywania w postępowaniu egzekucyjnym tych

czynności, które są zastrzeżone dla sądu. Taki model regulacji, wzorowany na przepisie art. 505³⁰ § 1 k.p.c., wyeliminuje wątpliwości co do zakresu czynności procesowych powierzonych referendarzom. Referendarze sądowi będą zatem uprawnieni – między innymi – do rozpoznawania skarg na czynności komorników oraz nadzorowania licytacji w ramach egzekucji z nieruchomości. Projektowana zmiana ograniczy obowiązki sędziów, dzięki czemu będą oni mogli poświęcić więcej czasu na czynności z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

2. Egzekucja świadczeń pieniężnych w walutach obcych

Po nowelizacji art. 358 k.c., która weszła w życie w dniu 24 stycznia 2009 r., obowiązują nowe zasady kreowania i wykonywania zobowiązań cywilnoprawnych, których przedmiotem jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej. W świetle tych zasad, zobowiązania opiewające na świadczenia w walutach obcych mogą powstawać co do zasady bez ograniczeń, przy czym dłużnikowi zostało przyznane uprawnienie do spełnienia tego świadczenia w walucie polskiej pod warunkiem, że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynności prawna nie zastrzega inaczej, wówczas bowiem świadczenie może być spełnione wyłącznie w walucie obcej. Te nowe zasady nie zostały zsynchronizowane z przepisami regulującymi postępowanie egzekucyjne, gdyż w myśl art. 783 § 1 zd. 2 k.p.c., tytułowi egzekucyjnemu zasądzającemu świadczenie w walutach obcych sąd nadaje klauzulę wykonalności ze zobowiązaniem komornika do przeliczenia zasądzonej kwoty na walutę polską. Zachodzi zatem potrzeba wprowadzenia w postępowaniu egzekucyjnym nowego rozwiązania pozwalającego na prowadzenie egzekucji w celu zaspokojenia świadczenia, które może być spełnione wyłącznie w walucie obcej. W takim przypadku organ egzekucyjny powinien uzyskać uprawnienie do dokonywania zakupu waluty obcej w banku upoważnionym do jej sprzedaży za walutę polską, która została pozyskana w toku egzekucji. Natomiast w sytuacji, gdy z tytułu egzekucyjnego nie wynika, że świadczenie wyrażone w walucie obcej może być spełnione wyłącznie w tej walucie, względy funkcjonalne przemawiają za utrzymaniem obecnego modelu, w ramach którego wierzyciel w toku egzekucji co do zasady otrzymuje walutę polską, która podlega przeliczeniu na walutę obcą według odpowiedniego kursu, a następnie zostaje zaliczona na poczet egzekwowanego świadczenia. Regulacje te wymagają uszczegółowienia w odniesieniu do egzekucji

z ruchomości w postaci zagranicznych znaków pieniężnych i egzekucji z rachunków bankowych prowadzonych w walutach obcych oraz w zakresie przepisów normujących sporządzanie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Obok tych zmian należy również uściślić przepis art. 358 k.c., który w obecnym brzmieniu nie jest interpretowany w sposób jednolity. Konieczne jest bowiem doprecyzowanie, kiedy dokładnie, w rozumieniu § 1 tego przepisu ustawa, orzeczenie sądowe lub czynności prawna zastrzega, że spełnienie świadczenia może nastąpić wyłącznie w walucie obcej. Niezbędne jest również wyjaśnienie, na czym polega przewidziane w § 2 tego przepisu uprawnienie wierzyciela do żądania spełnienia świadczenia w walucie polskiej według średniego kursu z dnia, w którym zapłata jest dokonana, w sytuacji gdy dłużnik pozostaje w zwłoce.

3. Liberalizacja przepisów dotyczących udziału pełnomocników w postępowaniu egzekucyjnym

Grupa osób, które mogą pełnić funkcję pełnomocnika wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym jest zbyt wąska. Ponadto, pełnomocnicy muszą za każdym razem składać dokument potwierdzający umocowanie. Tymczasem w postępowaniu tym nie zachodzi spór o prawo i ograniczenia wynikające z art. 87 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nie znajdują wystarczającego uzasadnienia. Taki pogląd jest zresztą prezentowany w doktrynie i judykaturze w zakresie pełnomocnictwa do udziału w licytacji nieruchomości. Projektuje się więc wprowadzenie przepisu przewidującego, że pełnomocnikiem strony może być każda osoba posiadająca zdolność procesową.

Celowe jest również ograniczenie obowiązku dołączania pełnomocnictwa do wniosku o wszczęcie egzekucji. Zawodowy pełnomocnik (adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy) jest bowiem osobą wykonującą zawód zaufania publicznego. Skoro może on samodzielnie poświadczyć odpis udzielonego mu pełnomocnictwa, to dla potrzeb postępowania egzekucyjnego wystarczające będzie, aby powołał się on na posiadane pełnomocnictwo. Za takim rozwiązaniem przemawia również to, że na tytule wykonawczym odnotowuje się, komu został on wydany i zazwyczaj osobą tą jest pełnomocnik uczestniczący następnie w postępowaniu egzekucyjnym. Jednocześnie należy przyznać organowi egzekucyjnemu kompetencję do żądania

przedstawienia oryginału pełnomocnictwa lub jego uwierzytelnionego odpisu, jeżeli poweźmie on wątpliwości w tym zakresie.

4. Ograniczenie katalogu czynności komornika podlegających zaskarżeniu

Aktualnie obowiązujące przepisy umożliwiają w bardzo szerokim zakresie zaskarżanie czynności komornika (każda czynność może być zaskarżona – art. 767 § 1 k.p.c. *in principio*). Komornik sądowy jest funkcjonariuszem publicznym i zarazem szczególnego rodzaju organem państwowym, prowadzącym działalność na własny rachunek. Przytłaczająca większość komorników legitymuje się już obecnie wyższym wykształceniem prawniczym lub administracyjnym. Nie zachodzi zatem potrzeba utrzymywania modelu umożliwiającego zaskarżenie każdej czynności komornika. Zasadniczą wadą obecnych rozwiązań jest również nadużywanie instytucji skargi (zwłaszcza przez dłużników), co prowadzi do długotrwałości postępowań egzekucyjnych, a w skrajnych przypadkach – wręcz do ich zablokowania. Wprawdzie z art. 767² § 2 k.p.c. wynika zasada, że wniesienie skargi nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego ani wykonania zaskarżonej czynności, jednak regulacja ta nie gwarantuje sprawnego przebiegu postępowania. Utrzymywanie takiego modelu zaskarżania czynności komorników narusza podstawowe interesy wierzycieli i nie jest konieczne dla zapewnienia skutecznej obrony uzasadnionych praw i interesów dłużnika. Proponuje się zatem wyłączenie dopuszczalności zaskarżenia niektórych czynności komornika. Nie powinny podlegać zaskarżeniu te czynności, które stanowią jedynie etap postępowania kończący się dokonaniem innej zaskarżalnej decyzji. Do tej kategorii należą zarządzenia o wezwaniu do usunięcia braków pisma (np. wniosku o wszczęcie egzekucji, o dokonanie opisu i oszacowania, o wyznaczenie licytacji) lub wzywające do uiszczenia zaliczki (np. na poczet opinii biegłego), wezwania i zawiadomienia o planowanym terminie czynności oraz plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Prawidłowość czynności komornika będzie podlegała kontroli sądowej w razie zaskarżenia odpowiednio zarządzenia komornika o zwrocie pisma, postanowienia o odmowie dokonania czynności, zaskarżenia czynności, której dotyczyło wezwanie lub zawiadomienie oraz w ramach rozpoznawania zarzutów przeciwko planowi podziału. Należy też wyłączyć dopuszczalność zaskarżenia czynności komornika polegającej na odprowadzeniu

podatku od towarów i usług z tytułu sprzedaży egzekucyjnej. W takim przypadku sąd musi bowiem rozstrzygnąć o istnieniu lub zakresie obowiązku podatkowego, a decyzja w tym przedmiocie powinna należeć do organu podatkowego.

5. Tryb wnoszenia i rozpoznawania skargi na czynności komornika

Proponuje się wprowadzenie rozwiązania, zgodnie z którym skarga na czynności komornika będzie wnoszona do sądu za pośrednictwem komornika, którego dotyczy. Jeżeli komornik uzna skargę w całości za uzasadnioną, to będzie mógł ją uwzględnić, co zwolni go z obowiązku przekazania jej do sądu. Skutkiem takiego rozwiązania będzie ograniczenie czasochłonnego i kosztownego przekazywania korespondencji między sądem a komornikiem. Dojdzie również do wyeliminowania przypadków wniesienia skargi do niewłaściwego sądu oraz konieczności umarzania postępowania przez sąd w razie uwzględnienia skargi przez komornika.

Przewiduje się również zwolnienie komornika z obowiązku sporządzenia uzasadnienia zaskarżonej czynności, jeżeli uzasadnienie to zostało już sporządzone.

Celowe jest również wprowadzenie zasady, według której sądem egzekucyjnym jest w każdym przypadku sąd rejonowy, przy którym działa komornik i którego prezes sprawuje nadzór administracyjny nad jego działalnością. Obowiązujące przepisy nie gwarantują bowiem takiej jednolitości.

Należy zrezygnować z rozwiązania przyjętego w treści art. 767³ k.p.c. Przepis ten zwalnia sąd z obowiązku odrzucenia skargi w razie stwierdzenia, że zachodzą podstawy do podjęcia czynności w trybie art. 759 § 2 k.p.c. W takim przypadku skarżący zostaje jednak pozbawiony możliwości kwestionowania decyzji sądu opartej na przekonaniu, że zachodzą podstawy do odrzucenia skargi. Dlatego sąd, w razie stwierdzenia podstaw do odrzucenia skargi, powinien zawsze wydawać postanowienie o odrzuceniu skargi, co nie wyklucza podjęcia z urzędu czynności w trybie art. 759 § 2 k.p.c.

Celowe jest również odstąpienie od obligatoryjnego wyznaczenia rozprawy w celu rozpoznania skargi na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną oraz uchylenie obowiązku zawiadomienia prokuratora o terminie takiej rozprawy. Te obligatoryjne warunki rozpoznania skargi należy uznać za zbędne, zaś decyzja o rozpoznaniu

sprawy na rozprawie powinna być uwarunkowana okolicznościami konkretnej sprawy.

6. Zbieg egzekucji

Regulacja dotycząca rozstrzygnięcia o zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej jest nadmiernie rozbudowana. Obserwacja i analiza praktyki wskazuje, że administracyjne organy egzekucyjne są sporadycznie wyznaczane do prowadzenia w dalszym ciągu łącznie obu pozostających w zbiegu egzekucji. Konieczność każdorazowego rozstrzygnięcia tej kwestii przez sąd lub referendarza sądowego znacznie opóźnia czynności egzekucyjne i stanowi istotne obciążenie dla sądów. Należy dodać, że postanowienia wydawane na podstawie art. 773 k.p.c. są zaskarżane bardzo rzadko.

Dla zapewnienia sprawności i efektywności egzekucji należy odstąpić od sądowego modelu rozstrzygnięcia o zbiegu egzekucji. Konieczne jest natomiast wprowadzenie zasady, według której w razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, organ sądowy z mocy prawa przejmowałby dalsze prowadzenie łącznie obu egzekucji. Uczestnikom postępowania oraz administracyjnemu organowi egzekucyjnemu należy zaś zagwarantować środek prawny inicjujący postępowanie, w którym sąd mógłby wyznaczyć administracyjny organ egzekucyjny, jako właściwy do dalszego prowadzenia obu egzekucji. Środkiem tym będzie skarga na postanowienie komornika stwierdzające przejęcie egzekucji administracyjnej. Rozstrzygnięcie sądu będzie uzależnione od stanu każdej egzekucji, a jeżeli byłyby one w równym stopniu zaawansowane – od wysokości egzekwowanych należności i kolejności ich zaspokojenia. Przewiduje się również wprowadzenie wyraźnego przepisu, według którego wydanie dalszego tytułu wykonawczego w razie wyznaczenia administracyjnego organu egzekucyjnego należy do sądu, który w wyniku rozstrzygnięcia skargi rozstrzygnął o zbiegu. Przepisy wprowadzone ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381) nie precyzują tej kwestii jednoznacznie i mogą być źródłem kontrowersji.

7. Delegacje ustawowe

W celu zapewnienia zgodności przepisów art. art. 830, 855 § 2, 868 i 947 k.p.c. z treścią art. 92 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, należy uzupełnić te przepisy poprzez zamieszczenie w nich tzw. wytycznych. Rozporządzenia wydane na podstawie tych przepisów powinny uwzględniać przede wszystkim potrzebę sprawnego i efektywnego prowadzenia egzekucji.

10. Rękojmia i sankcje wynikające z niewywiązania się przez nabywcę ruchomości z obowiązku zapłaty ceny

Na mocy ustawy z dnia 16 września 2011r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw wprowadzono do k.p.c. instytucję rękojmi przy sprzedaży ruchomości. Proponuje się określenie w treści art. 867¹ § 1 k.p.c. minimalnej wysokości rękojmi. W przypadku sprzedaży rzeczy o stosunkowo niskiej wartości rękojmia nie stanowi wystarczającego zabezpieczenia prawidłowego przebiegu egzekucji. Dla realizacji tego celu konieczne jest ustalenie wysokości rękojmi na poziomie wynoszącym co najmniej 500 złotych. Zakłada się więc, że obowiązek uiszczenia rękojmi będzie istniał jedynie w razie sprzedaży ruchomości oszacowanych na kwotę wynoszącą co najmniej pięć tysięcy złotych.

Projektuje się również wprowadzenie przepisu, który będzie wprost stanowił, że rękojmię zalicza się na poczet ceny. Ta oczywista reguła została wprost wyrażona w przepisach o egzekucji z nieruchomości i powinna być unormowana także w przepisach o egzekucji z ruchomości.

Należy również wprowadzić zwolnienie wierzyciela egzekwującego z obowiązku uiszczenia rękojmi w razie istnienia przesłanek przewidzianych w art. 876 k.p.c. Aktualna regulacja powoduje, że wierzyciel egzekwujący, który chce uczestniczyć w licytacji, musi uiścić rękojmię nawet wtedy, gdy przysługuje mu prawo zaliczenia wierzytelności na poczet ceny nabycia. Rozwiązanie to zniechęca wierzycieli do udziału w licytacji oraz nakłada na komornika obowiązek podejmowania zbędnych czynności związanych z pobieraniem i zwracaniem rękojmi.

Należy też zmodyfikować przepis art. 872 k.p.c. dotyczący ściągnięcia od nabywcy, który nie dopełnił obowiązku zapłaty ceny, kwoty odpowiadającej 1/10 części sumy nabycia ruchomości (art. 872 § 2 i 3 k.p.c.). Utrzymywanie tej sankcji, w sytuacji gdy ustawa przewiduje utratę rękojmi za niedopełnienie przez nabywcę obowiązku zapłaty ceny, nie jest uzasadnione. Przepis ten powinien odnosić się

wyłącznie do niedopełnienia obowiązków przez nabywcę, który korzystał ze zwolnienia z obowiązku uiszczenia rękojmi. Wysokość kwoty podlegającej ściągnięciu, podobnie jak wysokość rękojmi, powinna odpowiadać 1/10 części sumy oszacowania, a nie sumy nabycia.

11. Poszukiwanie majątku dłużnika (art. 797¹ k.p.c.)

Rozróżnienie pomiędzy instytucją poszukiwania majątku przez komornika (art. 797¹ k.p.c.) a wyjaśnieniami składanymi przez dłużnika w trybie art. 801 k.p.c. oraz regulacją żądania wyjaśnień na podstawie art. 761 k.p.c. wciąż wywołuje rozbieżności w doktrynie i w praktyce. Problem ten zostanie rozstrzygnięty poprzez doprecyzowanie przepisu art. 801 k.p.c. Niezależnie od tego proponuje się uzupełnienie przepisu art. 770 k.p.c., polegające na wyraźnym wskazaniu, że koszty poszukiwania majątku przez komornika mogą stanowić składnik kosztów niezbędnych do celowego przeprowadzenia egzekucji.

10. Wniosek wierzyciela o wszczęcie postępowania egzekucyjnego a zakres egzekucji.

Z przepisu art. 797 § 1 k.p.c. wynika, że wierzyciel powinien we wniosku wskazać, między innymi, sposób egzekucji. Natomiast art. 799 § 1 k.p.c. stanowi, że wierzyciel może w jednym wniosku wskazać kilka sposobów egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi. Spośród kilku sposobów egzekucji wierzyciel powinien zastosować najmniej uciążliwy dla dłużnika. Z regulacji tych wynika, że komornik nie może zastosować sposobu egzekucji, który nie został wskazany przez wierzyciela. W praktyce zdarzają się przypadki, w których komornikowi znane są składniki majątku dłużnika, ale z uwagi na zawartą we wniosku dyspozycję wierzyciela co do sposobu egzekucji, nie jest możliwe skierowanie do nich egzekucji. Z drugiej strony wierzyciele nie ujmują wielu składników majątku dłużnika w swoich wnioskach egzekucyjnych głównie dlatego, że nie mają na ich temat żadnej wiedzy. W takich przypadkach dochodzi więc do wymiany korespondencji między organem egzekucyjnym a wierzycielem, w której komornik informuje inicjatora postępowania egzekucyjnego o konkretnym majątku dłużnika, tym pouczając go o konieczności wskazania adekwatnego sposobu egzekucji. W ten sposób dochodzi do niepotrzebnego wydłużenia postępowania. Aby temu przeciwdziałać, zakłada się

zmianę przepisów art. 797 § 1 k.p.c. i art. 799 § 1 k.p.c. w taki sposób, aby wniosek wierzyciela uprawniał komornika do zastosowania wszystkich adekwatnych sposobów egzekucji, za wyjątkiem egzekucji z nieruchomości. Ten ostatni sposób jest czasochłonny oraz wiąże się ze znacznymi kosztami, dlatego też jego zastosowanie wymagałoby wyraźnej dyspozycji wierzyciela. Wierzycielowi należy również przyznać uprawnienie do ograniczenia wniosku. Będzie zatem mógł wskazać we wniosku, że nie jest zainteresowany zastosowaniem niektórych sposobów egzekucji.

11. Wyjaśnienia dłużnika dotyczące jego majątku (art. 801 k.p.c.)

Proponuje się zmianę przepisu art. 801 k.p.c. w taki sposób, aby stanowił on skuteczny instrument pozyskania wiedzy o składnikach majątku dłużnika. Konieczne jest zatem zaopatrzenie go w sankcję odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych wyjaśnień. Jeżeli więc wierzyciel lub sąd zarządzający z urzędu przeprowadzenie egzekucji albo uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji oświadczy, że nie może wskazać przedmiotów służących do zaspokojenia wierzyciela, komornik wezwie dłużnika do złożenia wyjaśnień niezbędnych do zastosowania właściwego sposobu egzekucji. Wzywając do złożenia wyjaśnień, komornik uprzedzi dłużnika o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych wyjaśnień. Ponadto dłużnik zostanie pouczony, że w razie nieudzielenia wyczerpujących wyjaśnień, wierzyciel będzie mógł wystąpić do komornika z wnioskiem o poszukiwanie majątku dłużnika, przy czym czynności te będą podejmowane na koszt dłużnika. Niezależnie od odpowiedzialności karnej, dłużnik będzie podlegał grzywnie za odmowę udzielenia wyjaśnień albo za udzielenie wyjaśnień świadomie fałszywych. Grzywna będzie nakładana przez komornika w wysokości do dwóch tysięcy złotych. W razie konieczności zastosowania bardziej dolegliwych środków przymusu, komornik będzie mógł wystąpić do sądu. Przepis art. 801 k.p.c. w proponowanym kształcie nie będzie stanowił konkurencji dla instytucji wyjawienia majątku (art. 913 k.p.c. i nast.), gdyż będzie on dotyczył tylko takich składników majątku dłużnika, które będą miały znaczenie z punktu widzenia sposobów egzekucji dopuszczalnych w konkretnym postępowaniu. Tymczasem wyjawienie majątku dotyczy całego majątku dłużnika.

12. Przejście uprawnień wierzyciela na inną osobę w trakcie postępowania egzekucyjnego

W aktualnym stanie prawnym przejście egzekwowanego uprawnienia na inną osobę w trakcie postępowania egzekucyjnego rodzi zróżnicowane skutki procesowe. Jeżeli jest ono wynikiem dziedziczenia, to organ egzekucyjny zawiesza postępowanie i podejmuje je po zgłoszeniu się spadkobierców wierzyciela (art. 819 § 1 k.p.c.). Nie jest zatem w tym przypadku wymagane uzyskanie klauzuli wykonalności na rzecz następców prawnych wierzyciela. Rozbieżności doktryny i judykatury budzi natomiast kwestia, czy następstwo związane z przejściem egzekwowanego uprawnienia w wyniku innych zdarzeń wymaga wydania klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy. Konieczność uzyskania klauzuli wykonalności przez osobę, która nabyła wierzytelność po wszczęciu egzekucji jest czynnikiem utrudniającym dochodzenie roszczeń i przedłużającym postępowanie. Projektuje się zatem wyłączenie stosowania przepisu art. 788 § 1 k.p.c. po wszczęciu postępowania egzekucyjnego. Jednocześnie konieczne jest uzupełnienie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym poprzez zamieszczenie regulacji dotyczących następstwa procesowego po stronie czynnej, nawiązujących do rozwiązań funkcjonujących w postępowaniu rozpoznawczym. W odniesieniu do następstwa typu *inter vivos*, należy stworzyć autonomiczną regulację, gdyż w sprawach egzekucyjnych nie może być stosowany przepis art. 192 pkt 3 k.p.c. Wstąpienie do postępowania nowego wierzyciela powinno zatem nastąpić tylko w razie udokumentowania wobec organu egzekucyjnego faktu przejścia wierzytelności oraz po uzyskaniu na to zgody dotychczasowego wierzyciela egzekwującego.

13. Umorzenie z mocy prawa.

Z uwagi na pojawiające się w praktyce wątpliwości dotyczące faktu i terminu umorzenia postępowania z mocy prawa, należy zrezygnować z tej instytucji. W tym celu treść art. 823 k.p.c. powinna być przeniesiona do art. 824 § 1 k.p.c. Umorzenie postępowania będzie zatem dokonywane przez organ egzekucyjny w drodze postanowienia, wydawanego z urzędu. Jednocześnie należy skrócić do sześciu miesięcy okres, z upływem którego komornik będzie wydawał postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego. Wydaje się, że czas ten będzie wystarczający do podjęcia przez wierzyciela czynności koniecznych do dalszego

prowadzenia postępowania, tak aby uniemożliwić jego umorzenie. Z drugiej strony chodzi też o ochronę praw dłużnika, który nie powinien zbyt długo pozostawać w niepewności co do swojej sytuacji prawnej i stanu swego majątku, który np. jest już przedmiotem zajęcia.

14. Wysłuchanie stron

Projektuje się zmianę przepisu art. 827 § 1 k.p.c., który przewiduje obligatoryjne wysłuchanie stron przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania. W wielu przypadkach czynność ta nie ma żadnego znaczenia i jedynie przedłuża postępowanie. Wysłuchanie, o którym tu mowa, powinno mieć więc charakter fakultatywny, a decyzja w tym zakresie winna być pozostawiona organowi egzekucyjnemu.

15. Ograniczenia egzekucji

Przepisy k.p.c. nie zawierają kompleksowej regulacji dotyczącej składników majątkowych dłużnika, które nie podlegają egzekucji. Niektóre ograniczenia egzekucji zostały bowiem przewidziane w innych ustawach. Do tej grupy należą regulacje zawarte w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm. – dalej k.p.). Z przepisu art. 87¹ ust. 1 pkt 1 k.p. wynika, że przy potrącaniu sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne, wolna od potrąceń jest kwota wynagrodzenia za pracę w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, przysługującego pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy, po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Wynagrodzenie za pracę dłużnika, które odpowiada minimalnemu wynagrodzeniu, nie podlega zatem w ogóle egzekucji. W razie braku innych składników majątkowych dłużnika, okazuje się ona bezskuteczna. Dlatego proponuje się wprowadzenie regulacji, według której kwota wolna od potrąceń będzie stanowiła 80% minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, przysługującego pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy, po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych. Podobne rozwiązanie funkcjonuje na gruncie przepisów ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), gdyż przewidują one, że wolna od potrąceń jest kwota stanowiąca jedynie ułamek najniższej emerytury lub renty.

Inne ograniczenie egzekucji przewidziano w art. 54 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe. Przepis ten stanowi, że środki pieniężne znajdujące się na rachunkach oszczędnościowych, rachunkach oszczędnościowo-rozliczeniowych oraz na rachunkach terminowych lokat oszczędnościowych jednej osoby, niezależnie od liczby zawartych umów, są wolne od zajęcia na podstawie sądowego lub administracyjnego tytułu wykonawczego do wysokości trzykrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres bezpośrednio poprzedzający dzień wystawienia tytułu wykonawczego. To ograniczenie egzekucji nie znajduje żadnego aksjologicznego uzasadnienia. Projektuje się zatem również zmianę tego przepisu poprzez zmniejszenie kwoty wolnej od zajęcia do takiej samej wysokości, jak w projektowanym art. 87 ust. 1 pkt 1 k.p., tj. 80 % minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, przysługującego pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy, po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

16. Podstawa powództwa opozycyjnego

Projektuje się doprecyzowanie przepisu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w taki sposób, aby nie zachodziła podstawa do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w razie zgłoszenia takich okoliczności faktycznych, które, jako spóźnione, zostały pominięte w postępowaniu rozpoznawczym. W przeciwnym razie może dojść do takiej sytuacji, w której powództwo przeciwegzekucyjne będzie stanowiło środek prawny wykorzystywany w celu „skorygowania” orzeczenia wydanego w procesie, w którym dłużnik nie dopełnił obowiązku przytoczenia faktów we właściwym terminie.

17. Właściwość sądu w sprawach z powództw przeciwegzekucyjnych.

Problem właściwości miejscowej sądu w sprawach z powództw przeciwegzekucyjnych budzi wątpliwości w praktyce. Ich źródłem jest przepis art. 843

§ 1 k.p.c., według którego sprawy te wytacza się przed sąd rzeczowo właściwy, w którego okręgu prowadzi się egzekucję. Przepis ten jest różnie interpretowany. Według pierwszego wariantu, sądem właściwym do wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego jest sąd, w którego okręgu znajduje się rzecz (prawo majątkowe), do którego skierowana została egzekucja sądowa. Według drugiego wariantu, sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu ma siedzibę komornik prowadzący egzekucję, niezależnie od tego, czy jest to komornik właściwy z mocy przepisów k.p.c., czy też wybrany przez wierzyciela w trybie przepisów art. 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376). Trzeci wariant zakłada, że sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu działa komornik właściwy do przeprowadzenia danej egzekucji według przepisów k.p.c., niezależnie od tego, czy prowadzi on egzekucję z rzeczy lub prawa majątkowego, których dotyczy powództwo przeciwegzekucyjne. Ta różnorodność stanowisk skutkuje częstym przekazywaniem spraw do innego sądu, a w konsekwencji, powoduje opóźnienia w ich rozpatrywaniu.

Proponuje się zatem doprecyzowanie przesłanki określającej właściwość sądu poprzez zastosowanie trzeciego wariantu. Powództwa przeciwegzekucyjne byłyby więc wytaczane przed sądem właściwym rzeczowo, w którego okręgu działa komornik właściwy do prowadzenia egzekucji według ogólnych zasad określonych w k.p.c.

18. Ciężary wynikające z zajęcia ruchomości

Zasadne jest wprowadzenie w art. 847 § 2 k.p.c. wyraźnego zagrożenia odpowiedzialnością odszkodowawczą w razie niezłożenia przez dłużnika oświadczenia o prawach osób trzecich, którym przysługuje żądanie wydania zajętych ruchomości. Takie rozwiązanie funkcjonuje na gruncie przepisów o egzekucji z wynagrodzenia za pracę (art. 888 § 3 k.p.c.) i motywuje dłużników do realizacji obowiązków przewidzianych w tym przepisie.

19. Zajęcie rachunku wspólnego

Projektuje się zmianę przepisu art. 891¹ k.p.c., polegającą na zastąpieniu słów: „stosownie do treści umowy regulującej prowadzenie rachunku” słowami: „stosownie do treści umowy rachunku bankowego”. Aktualne sformułowanie tego

przepisu rodzi bowiem wątpliwości, czy udział przypadający dłużnikowi w rachunku wspólnym ma być ustalany przez komornika na podstawie umowy rachunku bankowego, czy też może na podstawie innej umowy (zawartej przez samych współwłaścicieli rachunku).

20. Ograniczenie czynności należących do właściwości sądu jako organu egzekucyjnego w ramach egzekucji z nieruchomości

Zgodnie z przepisem art. 921 § 1 k.p.c., organem prowadzącym egzekucję z nieruchomości jest komornik. Niektóre czynności są jednak zastrzeżone do kompetencji sądu. Egzekucja z nieruchomości jest postrzegana jako postępowanie obejmujące dwie fazy: fazę komorniczą i sądową. Od chwili zakończenia licytacji większość czynności egzekucyjnych należy bowiem do sądu. Jest to jednak reguła doznająca wyjątków, gdyż pewne czynności podejmowane na tym etapie należą do komornika (np. odprowadzenie podatku od towarów i usług, wydanie postanowienia o ustaleniu kosztów, opracowanie projektu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji). Takie rozwiązanie stwarza problemy dla uczestników postępowania niemających pewności, który organ (sąd czy komornik) powinien dokonać określonej czynności. W niektórych przypadkach skierowanie wniosku do niewłaściwego organu i wiążący się z tym upływ przepisanej terminu wywołuje negatywne konsekwencje w postaci nieodwracalnej utraty uprawnienia (np. spóźniony wniosek o przejęcie nieruchomości). Należy dodać, że doniosłość niektórych czynności podejmowanych w tym stadium nie uzasadnia angażowania sądu (np. wezwanie nabywcy do uiszczenia ceny, przedłużenie terminu do dokonania tej czynności, sporządzenie oraz wykonanie planu podziału).

Zakłada się zatem powierzenie komornikowi wszystkich czynności egzekucyjnych w ramach egzekucji z nieruchomości. Czynności sądu, poza rozpoznawaniem skarg na czynności komornika oraz zarzutów przeciwko planowi podziału, powinny być ograniczone wyłącznie do wydania orzeczenia stwierdzającego utratę rękojmi.

21. Zwolnienie z opisu i oszacowania

W obecnym stanie prawnym dopuszczalne jest wykorzystanie opisu i oszacowania sporządzonego w innym postępowaniu, ale tylko wówczas, gdy

postępowanie to zostało umorzone z powodu bezskuteczności drugiej licytacji i braku wniosku o przejęcie nieruchomości. Przepis art. 985 § 2 zd. 1 k.p.c. przewiduje, że jeżeli wniosek o wszczęcie nowej egzekucji złożono przed upływem trzech lat od daty drugiej licytacji, komornik dokona nowego opisu i oszacowania tylko na wniosek wierzyciela lub dłużnika. Projektuje się rozszerzenie zastosowania tego przepisu również na takie sytuacje, w których postępowanie zostało umorzone już po dokonaniu opisu i oszacowania nieruchomości, z innych jeszcze przyczyn (np. na wniosek wierzyciela).

22. Plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości

Należy doprecyzować przepis art. 1035 k.p.c. Przewiduje on bowiem, że komornik sporządza „projekt planu podziału”, a sąd zmienia, uzupełnia lub zatwierdza „plan podziału”. Stan ten należy zmienić poprzez wyraźne wskazanie, że komornik sporządza plan podziału. Nie ma żadnego uzasadnienia, aby przy tym sposobie egzekucji plan sporządzał sąd w drodze zatwierdzenia czegoś, co i tak przygotowuje komornik.

Należy zrezygnować z obowiązującej procedury zatwierdzania planu podziału przez sąd, gdyż w wielu przypadkach powoduje ona jedynie opóźnienie w uprawomocnieniu się planu podziału i niepotrzebnie obciąża sądy. Czynności dokonywane po sporządzeniu planu podziału (zawiadomienie o jego sporządzeniu i wniesienie zarzutów) będą dokonywane w takim samym trybie, jak np. przy egzekucji z nieruchomości. Zarzuty przeciwko planowi podziału, umożliwiające kontrolę sądu nad tą czynnością, powinny być wnoszone do sądu za pośrednictwem komornika.

Z uwagi na brak jednolitej praktyki, pożądane jest również wyraźne wskazanie, że wykonanie planu podziału należy do komornika.

VII. Zmiany dotyczące udziału stron mających miejsce zamieszkania, zwykłego pobytu lub siedzibę w państwie członkowskim UE

Proponowane zmiany zmierzają do usunięcia sprzeczności między treścią art. 165 § 2 i 1135⁵ k.p.c. a przepisem art. 18 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, ustanawiającym zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową.

W tym celu przewiduje się ograniczenie zakresu zastosowania art. 1135⁵ k.p.c. (nakazującego wskazanie pełnomocnika dla doręczeń) do sytuacji, w której strona ma miejsce zamieszkania, zwykłego pobytu lub siedzibę w państwie, które nie jest członkiem Unii Europejskiej. Wzorcem regulacji będzie tu przepis art. 1119 k.p.c. dotyczący kaucji aktorycznej. W rezultacie, w stosunkach między sądem polskim a stroną nie mającą miejsca zamieszkania, zwykłego pobytu lub siedziby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej konieczne będą tzw. efektywne doręczenia zarówno wówczas, gdy będzie to pierwsze doręczenie (doręczenie pozwu lub wniosku w postępowaniu nieprocesowym), jak też kolejne doręczenia w toku postępowania. Do doręczeń tych znajdą zastosowanie przepisy rozporządzenia nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r., dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych ("doręczanie dokumentów") oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 (Dz.U.UE.L.2007 r. Nr 324, poz. 79).

Projektowana zmiana art. 165 § 2 k.p.c. zmierza do zrównania skutków złożenia pisma procesowego w placówce operatora publicznego w Polsce i placówce operatora świadczącego usługę powszechną w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (w rozumieniu art. 2 pkt 13 dyrektywy 97/67/WE). W obu przypadkach oddanie pisma będzie równoznaczne z wniesieniem go do sądu.

VIII. Zmiany legislacyjne innych aktów prawnych

1. Bazy danych dotyczących pełnomocników procesowych i radców Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa

Aktualnie bazy zawodowych pełnomocników są prowadzone przez organy korporacji zawodowych we własnym zakresie, a często są udostępniane poprzez Internet. Brak umocowania prawnego tych baz powoduje, że nie odgrywają one doniosłej roli w postępowaniu sądowym, z powodu braku regulacji dotyczących wiarygodności tych baz, w tym gwarancji ich stałego aktualizowania. Szczególna rola baz danych ujawni się w postępowaniach sądowych wszczętych drogą elektroniczną, gdyż umożliwią one automatyczną weryfikację pełnomocników zawodowych.

W tradycyjnym postępowaniu bazy te będą mogły odegrać istotną rolę, gdyż możliwe będzie szybkie zasięgnięcie potrzebnych informacji z bazy dostępnej w Internecie.

Projektuje się nałożenie na Krajową Radę Radców Prawnych obowiązku utworzenia i prowadzenia bazy danych radców prawnych i aplikantów radcowskich przy użyciu systemu teleinformatycznego. Również Naczelna Rada Adwokacka zostanie zobowiązana do utworzenia i prowadzenia bazy danych adwokatów i aplikantów adwokackich przy użyciu takiego systemu. Organy te będą miały również obowiązek utworzenia bazy danych prawników zagranicznych. Nie będzie ona jednak obejmowała tych prawników zagranicznych, którzy wnoszą pozew lub wnioski w ramach świadczenia jednorazowej usługi transgranicznej. W tym przypadku prawnik będzie obowiązany złożyć dokument stwierdzający, że jest on zarejestrowany w państwie macierzystym jako osoba uprawniona do wykonywania zawodu jeszcze przed potwierdzeniem uprawnień zawodowego pełnomocnika. Aktualnie potwierdzenie to jest dokonywane w trybie § 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie trybu zakładania konta oraz sposobu posługiwania się podpisem elektronicznym w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz. U. Nr 226, poz. 1830).

Obowiązek utworzenia bazy danych będzie spoczywał również na:

- a) Krajowej Radzie Rzeczników Patentowych – w zakresie danych rzeczników patentowych i aplikantów rzecznikowskich;
- b) Prezesie Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa – w zakresie danych radców Prokuraturii Generalnej i starszych radców Prokuraturii Generalnej;
- c) Prokuratorze Generalnym – w zakresie danych prokuratorów i asesorów prokuratorskich.

Powyższe zmiany wymagają nowelizacji następujących aktów prawnych:

- ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r., Nr 146, poz. 1188 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r., Nr 10, poz. 65 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. Nr 49, poz. 509, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417, z późn. zm.).

2. Zmiany w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji

Proponowane zmiany w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 z późn. zm.) polegają na wprowadzeniu elektronicznego zajęcia wierzytelności z rachunków bankowych. Z tego względu zawiadomienie o zajęciu będzie kierowane przez organ egzekucyjny do banku, a nie do poszczególnych jego oddziałów. W ramach egzekucji z rachunków bankowych zawiadomienia kierowane do banku i do organu egzekucyjnego będą mogły być przesyłane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego zajęcia. Zostanie również wprowadzony przepis upoważniający ministra właściwego do spraw finansów publicznych, aby w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określił w drodze rozporządzenia sposób wnoszenia zawiadomień drogą elektroniczną, sposób ich sporządzania w postaci elektronicznej, warunki organizacyjno – techniczne posługiwania się takimi dokumentami w postaci elektronicznej przesyłanymi przez organ egzekucyjny bankowi oraz warunki ich dokumentowania w aktach egzekucyjnych, biorąc pod uwagę bezpieczeństwo posługiwania dokumentami w postaci elektronicznej, dostępność akt egzekucyjnych dla stron postępowania egzekucyjnego i potrzebę przyspieszenia postępowania egzekucyjnego.

TEST REGULACYJNY

Nazwa zadania, data utworzenia

Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw, dnia 1 kwietnia 2012 r.

Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz/Podsekretarz Stanu odpowiedzialny za projekt

Grzegorz Wałęjko - Podsekretarz Stanu

Kontakt merytoryczny (imię i nazwisko, telefon, e-mail)

Wiesław Grajdura - Naczelnik Wydziału Prawa Cywilnego w Departamencie Prawa Cywilnego, nr tel. 52-12-440, e-mail: Wieslaw.Grajdura@ms.gov.pl

Źródła:

☒	expose	☒	projekt UE
☐	dezyzja PRM/RM	☐	orzeczenie TK
☐	strategia długofalowa (jaka?)	☐	upoważnienie
decyzja ministra

Jaki problem jest rozwiązywany? (maksymalnie 50 słów)

Celem projektu jest zliberalizowanie przepisów kodeksu cywilnego o formie czynności prawnych oraz wprowadzenie materialnoprawnej definicji dokumentu. Projektowane rozwiązania służą przyspieszeniu postępowań sądowych, uproszczeniu niektórych czynności procesowych, dostosowaniu obowiązujących przepisów do prawa Unii Europejskiej, wyeliminowaniu przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, rozszerzeniu możliwości wszczynania postępowań drogą elektroniczną oraz ograniczeniu kosztów postępowań (poprzez dopuszczenie dokumentów elektronicznych, zmniejszenie kosztów obsługi po stronie wierzycieli i sądu oraz ograniczenie kosztów egzekucji).

Rekomendowane rozwiązanie, opcja (legislacyjna/pozalegislacyjna) i oczekiwany efekt (maks. 50 słów)

Projektowane przepisy zmierzają przede wszystkim do przyspieszenia postępowania rozpoznawczego i egzekucyjnego. W tym celu projektuje się ograniczenie kognicji sądów powszechnych, rozszerzenie kompetencji referendarzy sądowych i komorników sądowych, dalszą informatyzację postępowań cywilnych (zwłaszcza postępowania klauzulowego i egzekucyjnego), doprecyzowanie przepisów dotyczących elektronicznego postępowania upominawczego, uproszczenie niektórych czynności procesowych, modyfikację regulacji wykorzystywanych przez uczestników postępowania do jego przedłużania. Proponowane regulacje umożliwią stronom przebywającym w państwach członkowskich Unii Europejskiej korzystanie z instytucji doręczeń w postępowaniu cywilnym na takich zasadach, jakie obowiązują strony przebywające w kraju. Projektowana ustawa realizuje również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2010 r. sygn. akt P 28/08, w którym zakwestionowano regulację dotyczącą sposobu nadawania klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym pochodzącym od sądu ze względu na jej umiejscowienie w rozporządzeniu zamiast w ustawie. Ponadto, wskutek zmiany art. 358 k.c. dokonanej ustawą z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 228, poz. 1506) pojawiła się potrzeba dokonania modyfikacji przepisów k.p.c. dotyczących egzekucji świadczeń pieniężnych wyrażonych w walutach obcych.

Jaka jest wielkość sektora, którego dotyczy regulacja? (% PKB lub inna miara)

Projektowana regulacja dotyczy bezpośrednio wymiaru sprawiedliwości. Pośrednio będzie ona jednak oddziaływać na inne sektory (np. przedsiębiorcy, banki).

Grupy społeczne, na które bezpośrednio/pośrednio wpłynie regulacja (przez dodatkowe koszty i korzyści). Proszę podać szacunkową liczebność grupy. (Np. gospodarstwa domowe, rodziny wielodzietne, mali przedsiębiorcy, przedsiębiorstwa transportowe, urzędnicy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy konkretnego regionu, wędkarze, inne)

